

ԾԱ.ՂԻԿԻ Հաբամթը երկու ան-
գամ կը հրատարակուի Զորեք-
շաբթի եւ Շաբաթ օրերն : —
Տարեկան բաժնանորդագրութեան
գինն է 100 զրուլ արծաթ : —
Վեցամսեայն 50 . — Գաւառաց
համար 115 զրուլ . — Վեցամ-
սեայ 60 . — Մանուցման տողը
5 զրուլ :

Որ եւ է նամակ կամ գրութիւն
պէտք է ուղղել,
Առ Արտօնատէր և Տնօրէն
ԱՆՏՕՆ ՍԱՔՅԵԱՆ
Էսկի Զապթիչ ճատէսի
Նշան էֆ. Պէրպէրեանի Տպա-
րանն :

ԽՄՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ յանձնուած
գրութիւններ ետ չեն տրուիր :

40 ՓԱՐԱ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Фигура 40

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն
Ա զ գ ա յ ի ն տ ե ս ո ւ թ ի ւ ն (Ը ն դ հ ա մ ո ւ ր վ ի հ ա կ
գ ա ւ ո ւ ո ւ ց) . - Ա մ ո ւ ս ն ա կ ա ն խ ն դ ի ր ն ե ր . - Ն ո ր ը լ ն
տ ի ր Պ ա տ ր . Փ օ խ ա ն ո ր դ ը . - Յ ա ւ ա կ ց ո ւ մ ի ւ ն . -
Ա ռ ա մ ն ի ն տ ե ւ ա բ ա ն ն ե ւ . (Դ ր ա խ ո ւ մ ա յ ի հ ա ս ե -
ւ ա ն ք ն ե ր ը) . - Բ ա տ ո ւ ս ե ա ն յ ո ւ զ ա ր կ ա ւ ա ր մ ը . -
Ն ո ր ա մ պ (ի ր ե ն ց ե ր ջ ա ն ի ո ւ թ ե ա ն տ ա ռ ա շ ի ն
ժ ա մ ը) . - Տ ի կ ի ն բ ա ն դ ա լ ո ն վ ի ս պ ա ս ա ն ո ւ -
թ ի ւ ն . - Ծ ա ն ո ւ ց մ ո ւ ն ը , :

Մեր սոյն գրուածներէ կ'երեւի թէ
ի գաւառս Հայութիւնը կրցած է պահ.
պանուիլ իւր եկեղեցիով և ամեն այն
բաներով, որ յարակից են, բայց թէ
յետ այսօրին միթէ կարելի՞ է պահպատ.
նել զՀոյութիւն այնպիսի միջոցներով,
որ գուցէ ներելի ըլլար ասկէ իբր մէկ
երկու դար առաջ :

Եթէ մինչեւ հիմա՝ պահպանուած
է, հրաշք մը պէտք է համարիլ, սա-
կայն պարտինք յարել թէ Մովուէսի
դարն անցած է. այժմ չէ կարելի որ
ազգ մը հրաշքով սնանի, հրաշիւք
ապրի:

Ժամանակը, պայմանք, պարագա-
ներն ու հանգամանքները նոյն շեն,
շատ փախուած են և այժմ ազդու ե-
արագ միջոցներ պէտք են:

Բայց մենք հանդէպ ալիք միջոց -
ներու ինչ կը նենք :

ԱՀա զոր ի՞նչ կընենք :

Երթանք յ Ազգային ժողովը իբր
ունկնդիր և տեսնենք թէ ո՞րպիսի հար-
ցե՛ը զմեր Պատկ. Երեսպիսանութիւնը
կը հետաքրքրեն :

Ներքին կանոնագրի խնդիր, դաստիարակությունը խնդիր, անձնական գեղագությունը և այլ ասուց նման կարգ մը խնդիլիներ, որ իրք թէ աւագ կարեւորութիւն ու նենային, և որոց վրայ կը կատարուին սակայն ջերմ վիճականութիւններ, կը յուզուին կուսակցական պայքարներ, ամուլ վէճեր, բանակախւա-

անձնականութիւնք և ահա կը հնչէ
մելինման ժամը :

Եթէ օտարազգի մը ներկայ գըտ-
նուի այդ աղմկալի նիստերէ միոյն ,
անշուշա շատ պիտի զարմանայ ու հիա-
նայ . թէ Հայոց ազգային ժողովը ջերմ
հսկածութիւն ու կենդանութիւն դոյց
կուտայ . աղ Եթէ տեղեակ լինի թէ
ժողովին մէջ ի՞նչ կարգի խնդիրք կը
յուզուին և ո'րպիսի կէտերու վրայ կը
փառնան վիճաբանութիւնք , ի հարկէ
տարբեր դաշտափառներ պիտի կազմէ ,
մանաւանդ երբ մօտէն գիտնայ Ազգին
վիճակն ու էապէս կենսական պէտքե-
րը :

Մենք զասոնք կը գրենք ոչ թէ
մեր Ազգային ժողովոյ վարկը բեկանե-
լու և նորա արժանապատռութիւնը
վիրաւորելու նպատակաւ—քա՛ւ լիցի
այդ բան ի մենջ. Ազգային ժողովոյ
գոյութեան ու պահպանման ջերմապէս
փափագող ենք, զի ատոր գոյութիւ-
նը էական պէտք մ'է—այլ կը փա-
փագինք զի այդ գերազոյն ժողովի իւր
անուան ու պաշտօնին արժանի իրօք
կենսական խնդրովք զբաղի, նպաստէ
լիցնելու Ազգին բուն պէտքերն ու կա-
րիքը և տմին բանէ աւելի ոյժ տայ
մեր ներքին բարենորդ մանց իրա-
զարծմանը :

Նոյնպէս, թէ ի՞նչ կ'ընէ մեր Ազ-
գային Վարչութիւնը, ի՞նչ կը խորհի
նկատմամբ հանքային կենսական ինդ-
րոց և ո'րպիսի միջոցներ ի գործ կ'ա-

ծէ արդեամբ արժանի լինելու համար այն վստահութեան և համարման, զոր իւր վրայ ունինք ազգովին:

Բայց այդ վստահութեան և համարման բնաւ արդելք չեն մեզ ամենայն յարգանօք հարցնելու թէ արդեօք լուրջ, բանաւոր, ազգու և արագ միջոցներ ձեռք առնուած են, որովք կարելի լինի զհայութիւն պահպանել ի գաւառու, ի գերեւ հանելու օտարաց ոտնձգութիւններ, և բարձրացընելու համար գաւառացի Հայուն կը քոնական, ազգային, բարոյական, իմացական, կրթական տնտեսական վիճակը:

Ո՞նչուշտ այսորիկ պէտք է լինին մեր Ազգային Վարչութեան աւագ պարտաւորութիւնը և նորա գլխաւոր ուշագրութիւնը գրաւեն, որ ժամանակիս պահանջն են, ժամանակի մէջ, ամուս պարագ սահիլը ահագին կորուստ մ'է, վասն զի այդ կորուստէ մեծապէս կօգտուին օտարք, որ իւրեանց առջեւ գործունէութեան շատ ընդարձակ գաշտ մ'ունին, ուրանարդել կարող են ըստ հաճոյս գործելու:

Այն ընդհանուր վստահութիւն և համարում, որ կան արդի Վարչութեան վրայ, յարենք թէ իրաւամբ մեծ ու անխուսափելի պարտականութիւններ կը դնեն իւր վրայ ազգովին, և որպէս յայտնի է, այս ակնկալութեամբ ընծայուեցան նմա Ազգին վըստահութեան քուէները:

Արդի Վարչութիւնը խիստ լաւ գիտէ զայս բան, ինչպէս զիտէ նաեւ թէ ինք առ ի՞նչ կոչուեցաւ ի պաշտօն:

Աւստի, բոլորովին աւելորդ է իւր գլխաւոր պարտաւորութեանցը թըւումն ընել և զեկուցանել թէ իրմէ սպասուած ծառայութիւնք մասնաւոր կամ ոսկորական խնդրոց վերաբերեալ տնօրէնութիւններ չեն:

Մեր սկզբունքն արդէն ծանօթ է. մենք ոչ զժողովուրդն յուսահատեցընելու և ոչ ալ սին յուսերով զայն օրորելու գաղափարին կողմնակից են. երկուքն ալ ըստ մեզ գատապարտելի են:

Մեր տեղեկութեանց համեմատ մեր Ազգային Վարչութիւնը կը ջանալ իւր վրայ գրուած յօյսերն ու ակնկալութիւններն ի գերեւ չհանելու և իւր պաշտօնավարութեան շրջանը օգտակար գործելու այնպէս, որպէս կը վափագիԱզգը:

Արդ, մեր Վարչութիւնն երբ կը գտնուի ու կը գործէ սոյն պայմանաց մէջ, պարտք է որ Ազգն ալ չզլանաւ նմա իւր նիւթական ու բարոյական աջակցութիւնը, որ իւր վարչական մեքենան շարժող լժակն է:

Երբ կը խօսինք ժողովրդային պարտաւորութեանց վրայ, մեր գաւառաբնակ ազգայինք պարտին զիրենք բացառութիւն չհամարի և բարօրութեան ամեն յօյս միայն Պոլսոյ վրա չդնել:

Ինչպէս անհատական բարօրութեան, նոյնպէս ազգային-եկեղեցական ներքին բարենորոգման գլխաւոր և գրեթէ առաջին պայմանը ինքնօգնութիւնն է:

Մեր գաւառացի ազգայինք պարտին ուսնի զայս գալակար, բարւոք ըմբռնել և իւրեանց գործունէութեանը կանոն գնել:

Գաւառացի ազգայնոց յառաջդիմութեան միակ արդելքն են իւրեանց ներքին պառակտունք, անիմաստ վէճեր, ամուլ կուսակցութիւնք և սոսկ կրից արդիւնք եղող պատճառներ, որոց աղբիւն, ինչպէս բացատրեցինք յընթացս մեր այս յօդուածոց, գըլխաւորաբար հետեւեալներն են:

1. Հետամտութիւն աթոռ կորզեյու կառավարական ժողովներու մէջ իր ազգին կողմէ ներկայացուցիչ:

2. Անարդար պահանջում տհաս կամ անյարմար ամուսնութիւն, և՝

3. Ազգեցութիւն ազգային գործոց մէջ յօդուտ և ի նպաստ ստէպ անձնական գձուց շահուց և նկատողութեան:

Ա.Յա այսորիկ են պատճառները ի գաւառս ծագած ներքին վէճերու և առաջնորդական խնդրոց, որովք կը բարագին ու կ'զբաղեցնեն նաեւ մեր Վարչութիւնը և գրեթէ այսպիսի պատճառներու համար է որ երբեմն կիրքերը կը բորբոքին և կ'ըսնափոխութեան սպառնալեաց կը յանդին և այս

բարոյական չարեաց ու մեծադոյն ազէտից սկզբնապատճառը բարոյական ստրկութիւնն է, որ ի բացակայութեան ինամեալ կրթութեան, գըժբաղաբար տիրող եղած է ի գաւառս:

Ներքին զայս հիմնական չարիք բառնալու մասին առաջարկեցինք այս միննակաց մէջ այնպիսի միջոցներ, որ ըստ մեր ի գաւառս կատարած մասնաւոր հետազոտութեանց, տեղական քննութեան, ուստմնասութիւնութեան և նկատողութեանց շատ կարեւոր են, և որոց վրայ կը հրաւիրենք մեր գաւառաբնակ ազգայնոց, ինչպէս և Ազգ. Վարչութեան ու երեսփոխանութեան խորին ուշադրութիւնը:

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԻՑ

(Նախորդ Բառեկն)

Նոյն թերթը կը յարէ:

«Եյս պարտաւորութեանց կատարման մէջ գրամական միջոցք մեծ տեղ կը բռնեն: Ազգագայ ընտանեաց ապրուստը կանխաւ քիչ շատ ապահովել ամուսնացող երիտասարդին համար նըկատելի կարեւոր պայմանաց մին է իհարկէ. Քաղաքակիրթ ազգեր կ'ըսեն թէ այս բեռը միայն երիտասարդին վրայ պէտք չէ թողուլ: Այս և կին նոյն մարդկային իրաւունքներն ունին իրաւանց հաւասարութիւն կ'ենթագրէ պարտաւորութեանց հաւասարութիւննեւս: Այս ամեն օր կ'աշխատի ընտանեաց ապրուստին համար. իւրի խելքն և իւր գործունէութիւն ապագայ ընտանեաց գրամատգլխին կարեւորագոյն մասը կը կազմեն: Ընդհանը բապէս. կինն ընտանեաց ոպրուստին համար չի կրնար աշխատիլ, բայց եթէ ամուսնութեան առթիւ գրամագլխին կարեւորագոյն մասը կը կազմեն: Ընդհանը բապէս. կամ այս պատճառի մայն».

Ա.Յա պարտաւորութեանց—ամուսնական—մէջ գրամական միջոցք մեծ տեղ կը բռնեն եղեր. շատ ճշմարիտ է, բայց նոյն բեռ միայն երիտասարդին վրայ պէտք չէ թողուլ ըսելն բընաւ ճշմարիտ չէ, թէ և զայտ ըսողներ քաղաքակիրթ ազգեր լինին:

Միթէ կրնա՛յ ըսուփլ թէ քաղաքակիրթ ազգաց ամեն սկզբունք, սովորութիւններ, և այլն. անսուտ ճշշմարտութիւններ են, գեղեցիկ են, ամեն տեղւոյ, ամեն երկրի և ամեն ազգաց համար հաւասարապէս ընդունելի բաներ են,—ի հարկէ ոչ:

Արեւմտեան ազգեր ունին իւրեանց յատուկ բարքեր, սովորութիւններ, սկզբունքներ, կենցաղը, կեանքք, գաղափարները, առաքինութիւնները. մոլութիւններն ու նախապաշարութիւնները, որ երբէք չեն յարմարիր արեւելեան ազգաց բարուց, սովորութեանց, կենցաղին, կենաց, գաղափարներուն, առաքինութեանց. մոլութեանց և նախապաշարմանցը, և եթէ երբէք կարենային յարմարիլ, այն ատեն արեւելեան ազգեր ընդ արեւմտեանին կը միանային, կը ձուլուէին ու կը զօդուէին, և այսպէս ամենայն ազգք և լեզուք կը լինէին իրբեւ մի հօտ և մի մարմին:

Բայց քանի որ այսպէս չէ եղած, և քանի որ իւրաքանչիւր ազգ իւր ուրոյն իսկատիպ յատկանիշն ունի, ինչպէս ունի իւր ազգային բարքը, սովորութիւնը և օրէնքները, որովք երարմէ կը զանազանին, անշուշտ կատարեալ կապկութիւն կ'ըլլար փոխ առնուլ ուրիշ ազգերէ այնպիսի գաղափարներ առանց հիմնապէս քննելու և ուսումնասիրելու թէ արդեօք մեր ազգային կենաց, բարուց, սովորութեանց, կենցաղին և օրինաց կը յարմարին, կամ, որպիսի հետեւանքներ կունենան և ի՞նչ բանե՞ր կը հարկանեն:

Բայց գուցէ առարկուի թէ գրամօժիտի օտարամուտ սովորութիւնն արդէն մեր մէջ սկսած է մուտ գըտնել և հանրանալ:

Քաջէ. սակայն ատկէ երբէք չհետեւիր թէ մեր ազգային—եկեղեցական իշխանութիւնը և լրագրական հաստատութիւնք ընդգրկեն զայդ վընասակար գաղափար. ոյժ տան նման, քաջալերեն և ջատագովեն դրամօժիտի սկզբունքն իբր պայման ամուսնութեան և իբր այն խորհելով ու քարոզելով թէ ամուսնական պարտաւորութիւնը կատարման մէջ դրամական միջոցք մեծ տեղ կը բռնեն:

Բան մը: որ բոլորովին սխալ է և

անյարմար մեր ազգային սովորութեան, ամուսնական սկզբունքին, մեր աւանդութեանց և օրինաց:

Եատ ճշմարիտ է թէ սխալ գաղափար մը նահեւ կարգ մ'ուրիշ սխալ գաղափարաց ծնունդ կուտայ,

Այս և կին նոյն մարդկային իրաւունքներն ունին, կ'ըսէ. ստուգիւայգիսէ, և եթէ տակաւին չէ եղած, շատ փափագելի զի այս գաղափար իրագործուի և ճանշացուի առն և կնոջ հաւասարութիւնը ի ձեւն բարուօք և խնամեալ դաստիարակութեան, բայց նոյն յօդուածի յարգոյ հեղինակը այս գեղեցիկ ու ճշմարիտ սկզբունքէ հետեւցնելով թէ՝ «իրաւանց հաւասարութիւն կ'ենթագրէ պարտաւորութեանց հաւասարութիւնը սկզբունքի կամ իւր գրամագլխովը կամ իւր աշխատութեամբն, իսկ կինը պարտաւորեալ է ստանձնել ամուսնոյ, մօրն և տանտիկնոջ գերերը, և ահա սոյն փոխադարձ պարտեօք և իրաւամբ է որ կ'ամրապնդի առն և կնոջ միջեւ ամուսնութեան կապը կամոր նոյն է ըսել՝ ամուսնութեան գաշնագիրը:

Դառուգիւ ամուսնութիւնը տեսակ մը գաշնագիր է, սակայն սա տարբերութեամբ թէ ալրը պարտաւորեալ է գլխաւորաբար ստանձնել ընտանեաց նիւթական ապագայի հոգը կամ իւր գրամագլխովը կամ իւր աշխատութեամբն, իսկ կինը պարտաւորեալ է ստանձնել ամուսնոյ, մօրն և տանտիկնոջ գերերը, և ահա սոյն փոխադարձ պարտեօք և իրաւամբ է որ կ'ամրապնդի առն և կնոջ միջեւ ամուսնութեան կապը կամոր նոյն է ըսել՝ ամուսնութեան գաշնագիրը:

Գէթ մեր մէջ այս է ամուսնութեան նշանակութիւնը, զոր շփոթել ներելի չէ:

Բարոյական տեսութեամբ այս այսպէս է:

Անցնինք քիչ մ'ալ քննել այս խընդիրը նիւթական տեսութեամբ, այսինքն, քննել թէ գրամօժիտն ստուգիւ կրցած է մեր մէջ ընտանեաց նիւթական ապագային բարւոքելու ծառայել, թէ ընդհակառակը՝ աղետից ու բազմագիմի չարեաց—նիւթական թէ բարոյական—պատճառ եղած է:

(Գալ անգամ)

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՊԱՏՐ. ՓՈԽԱՆՈՐԴԸ

Նորընտիր Պատր. Փոխանորդ Առանեան Գեր. Տ. ներսէս Ծ. վարդապետ այս երկուշաբթի օր անցաւ իւր կարեւոր պաշտօնի գլուխը, և այս առթիւ շնորհաւորական այցելութիւնք կը կատարուին նոյն օրէ ի վեր:

Ն. Գերապատուութեան անուանութիւնի սոյն պաշտօն ընդհանուր գոհունակութիւն պատճառած լինել կը թուի, և իրաւամբ, վասն զի Գեր. Ասլանեան մին է այն համակրելի եկեղեցականաց, որ կը փայլին իւրեանց պաշտօնի պահանջած պայմանօք և արժանեօք. և

Եթէ պէտք ըլլայ ընդունիլ այս ըսկզբունքը, այն ատեն բնականաբար հարկ պիտի լինի որ զրկուին ամուսնութենէ այն ազգկունք, որ անկարսով ևն գրամագլխին մասնակցելէ և այս կարգի աղջկունք գժբաղդաբար բացառութիւն չեն կազմեր. և, հետեւաբար, բազում երրոտասարդք այս պատճառաւ պիտի չլինան ամուսնականալ:

Սոյն գաղափարները քարոզող արժանայարգ յօդուածագիրը իւր այս կարգի սկզբանց վարդապետութիւնը

ԲԱԳՈՍԵԱՆ ՅՈՒՂԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ ՄԸ

— Բա մարդ, առ ի՞նչ հալ է : ցորեկ պարի խանութ թէզկեահի տէր ձարդու մը խմել կը վայլէ . . . չըրած պաներդ պաշայերէք ընել, սա նոյն մշմը, պերանը ֆըշի կը հոտի կոր էօֆ:

— Մուս օլ պէ սէնտէ, չօք տըրտը իստէմէզ:

— Բա նա՞սը սուս օլայլմ, վրադէրէրալու հալ չէ մնացեր . . . կամաց, գա՞ր պիտի իյնաս, — քա աղջիկ, վար էկուր հօրդ մէկ խոլժուխէն ալ տուն մտիր:

— Բա աղուպա, հիմաճուկ խելքիս պան մը կուգայ, առ ի՞նչ հալ է, վըրադէր կլօխդ չամուռ պամախ, գույ առ ի՞նչ ամօթ պան է մահալէին մէջը:

— Ա! սանա պիր տահա, շունտան պանա պիր ճիկարա պիւք, բալթօմըն Շէպինտէ բաքէթ օլաճաք:

— Բի՞ւֆ . . . բերանդ բիս բիս կը հոտի կոր, ճանըմ հայրիկ, ճուր պերմ նէ՝ քիթդ պերանդ կը վլա՞ս:

— Ճուրը նէ՝ եաբայլմ, բաքը վարսա կէթիք իչէրիմ:

— Վո՞ւ հիմայ խելքիս կուգայ, խենդեցա՞ր քա մարդ, խմածդ չէ՞ օգտեր, ասօր խանութ չի կացի՞ր:

— Կիթմիմ . . . կացի, իքի սահաթ իշլէտիմ իշլէմէտիմ, խապէր կէլտի, տէյ կիտի ըահամէթի տէ՛ր կէրչէք չօքէյի ատամ:

— Ո՞վ մեռաւ քա աղապա:

— Պիզիմ ուստա պաշըմըզզըն կիւվէյիս՝ հաճի թորիկ, ամա նէ՝ պիր տէլիքանլը իտի:

— Ինչէն մեռաւ քա մարդ:

— Բրաքըտան չաթլատը տէյօրլար ամա, ասլը եօգ . . . շունտան պանա պիր բաքը վէր:

— Բրախի չէ՝ քի ճուր պիլէ չիկայ:

— Եա . . . նէ իսէ պու խապէրի ալտըգ սա, հէմէն թէզէլտէն ախւգեանը գարատը, շունտան պունտան տէր իքէն կիթմիթ էօխինիւն էվինէ, օնտան տա ժամա, ժամտան տա տօդըու Պալքլըյա. պիր թէք մաստիքա վէր շունտան:

— Բա լախըրաըգ ըրէ՛ հիմայ, ինտը . . .

— Ազդամ, էփէնտիմ, էօլիյիւ կէօմ-

տիւյէր, օնտան սօնկըա կիթմտիք քահամէեէ, պիրէր ճիկարա, պիրէր տէքահամէտէրի իքէն, արքասընտան խաւըրլըներ տահամթուլար օրթաեա . . . եալան սէոլէմէտիմ ամա, եարըմ սահամըն իշինտէ օթուզ օթուզ պէշ քիւշի գըրդ պէշ օքակը լը խասրլըներ տիպ ու տարտակ պիթիրտիք, նասըն պու, ափէրիմ քի պիզէ:

— Հէմ ափէրիմ: հէմ մաշտլահ, զաթը տուք մեռելի՛ ըրախի խմելու համար կերթաք:

— Բա պօչ լադըրտը իստէմէզ, պուտատէթի գոյան հէլպէթտէ պիր ագըլ տիւշիւմիւշ տէ գոմուշ. էօխիւեիւ կէստիւքտէն սօնկըա սահիպի քիմ իսէ օնա միսիթարութիւն եթանտա պիր շէ՛ սէոլէմէքսիզին ալըպ եիրըիւշիւ մի վէրիրլէր:

— Զէ՛, ով կըսէ քի անանկ ընէք, մեռելը թաղելէն ետքը՝ տէրօջը՝ կըլոխդ օխնը կենայ տէն մէլի, օնտան սօնկըա չար չափուք, կէրի տէօնիւպ կէլմէլի, էօլէ՛ մի:

— Եյ ափէրիմ, չեկտար, նէ տէ կիւղէլ սէոլէեօրտուն, հէմէն պիր տեագ իւսթիւ կըլօխդ օխնը կենայ տէն մէլի, օնտան սօնկըա չար չափուք, կէրի տէօնիւպ կէլմէլի, էօլէ՛ մի:

— Հա՛ եա . . . ի՞նչ պայազի պան է պինիխներով խասըրլըներով գերեզմանատուն ըախի տանիլ նստիլ հօն խմել. ձգէ՛ պայազի պան ըլլալը, ամօթ ալ է հէմ մեծ ամօթ. մեռելին տէրօջը մութլախա ըրախին խատէխը ծառքը կըլօխդ օխնը կենայ ըսելու է. աճապա քեզի պէս քանի՛ քանի հոգիներ քեօր կինով պու տուվար պէնիմ, շու տուվար սէնին, տիւշէ խալիսա կերեզմանատունէն ետ տառցան առկոց առակ վիճակի մէջ. տեսնողները աճապ ի՞նչ խըտար վրանիտ խընտացին:

— Վարսընլար կիւղսինլէր, նէ՛ օլուր.

— Էշլէ եա, կիւղսիւնլէր, չամծածըն ալ Աստուծու ծառան է. աճապա չե՞ն ըսեր քի, ասոնք մեռելի՛ մի կացիր են. չէ նէ ըրախի խմելու:

— Մինակ մեռելի կացեր ըսեն նէ գործերնուս ծառք չիտար, ըսաւ գիւնովը փիլխոփայօրէն, ըրախի ալ խմեր են ըսեն նէ. կսկիծնուն խմեր են կը հասկցուի. գաֆանա կիրտի մի շմտի:

Գ. Փ.

ՆՈՐԱՎԵԴ

Իբենց երջանկաննեան առաջին ժամը

(Նախօրդ Առակն)

Գ.

Այս ատեն իւր աչքին զարկաւակը կը կըվիլ կոմսուհւոյն կեն դանագիրն եւ կանգ առաւ:

— Խե՞ղճ մայր :

Ընդ երկար մնաց այսպէս հիանալով կոմսուհւոյն նիհար գէմքին գըծերուն վրայ. որովհետեւ այդ կենդանագիրը հանուած միջոցին ինք գեռնոր աշխարհի մէջ կը մտնէր: Բժիշկներն հասակի տագնապ կը կոչեն զայն: Սրտի տագնապ մ'է լոկ. այդ վայրի կենին ամէն մայրեր կը տառապին, որովհետեւ գիտեն թէ՛ իրենցմէ պիտի հեռանալ զաւակնին գաւակի տագնապ կը կոչեն զայն: Սրտի տագնապ մ'է լոկ. այդ վայրի կենին ամէն մայրեր կը տառապին, որովհետեւ գիտեն թէ՛ իրենցմէ պիտի հեռանալ զաւակնին գաւակի տագնապ կը կոչեն զայն: Սրտի տագնապ մ'է լոկ. այդ վայրի կենին հիւանդութեան ժամանակ բարի կինը վայելած էր իւր զաւակնին վերջ գագրեցուցած էր այդ սրբազն սւխտագնացութիւնն, հօրաքոյրն իսկ երբ ըսած էր,

— Կինդ պիտի վշտացնե՞ս.

Եւ այդ կենդանագրոյն առջեւ միայն միտքը ինկաւ թէ՛ նոյն օրը Մեռելոց օր էր.

— Խե՞ղճ մայր, մոռցած էի . . . ներէ ինձ . . .

Իսկոյն հրամանները տուաւ:

— Կա՛ռքս . . . Շուտ:

Եւ ապա, հակառակ իւր պարտիզպանին դիմագրութեանց, քաղց իւր կանաչ տունկերուն ամենագեղեցիկներն:

— Կինո ծաղիկներ առաւ քմահաճոյք մը գոհացնելու համար. ես ալ տունկեր կառնում մօրս գերեզմանին համար:

Մօր անունը արդէն կը միիթարէր զինք. իրեն այսպէս կը թուէր թէ՛ մօրը քովն էր. կը պատմէր նմա իւր վիշտը, իւր միայնութիւնը, իւր նախանձը ստիպուած էր ատանիլ: Եւ անոր բաժին հանելով իւր վշտէն, թէթեւցած կը կարծէր իւր վայրէր իւր նեղութիւնն:

Կոմս տ'էկըվիլի կառքը գ-ժուարաւ կ'անցնէր այն խուռան բազմութեան մէջէն որ ամէն կողմանէ կը դիմէր երկիւզածօրէն ի Բէռ Լաշէզ յարգելու համար իւր մեռեալներան յիշատակը: Եւ կոմսը պատուհանէն կը տեսնէր ամբոխին պակներուն և ծաղկանց հետ. մանկական ուրախութիւն մը կզգար մտածելով թէ՝ իւր մօրը գերեզմանին պէս ո՛չ մէկ գերեզման այնքան շքեղ կերպով պիտի զարգարուէր նոյն օրը: Բայց իւր ուրախութեան իւր երջանկութեան հետ վիշտ մը կը նեղէր զի՞նք, նւր վճարումներն միշտ կանոնաւոր և առաւել իսկ եղած էին որպէս զի գերեզմանին շրջապատող պարտիզակը ինտուի և թաղարներուն մէջ եղող փունջերն միշտ նորոգուին: արդեօք այդ հրամանները կատար ուա՞ծ էին: Արդեօք իւր սիրելի գերեզմանը լքեալ վիճակի մէջ պիտի գտնէր: Երկար ժամանակէ հետէ չէր եկած ի ծունը իջնել իւր մօր գերեզմանին վրայ. գերեզմանոցը երբ մտաւ, նախ կարսուեցաւ ամբոխին մէջ:

Երբեմն ճանապարհը լաւ գիտէր. ստիպուեցաւ պահապանին հարցնել: Եւ երբ ընտանի դամբարանին մոտեցաւ, ստուերանկար մը նշարեց, և սարսուաց իւր կինը ճանաչելով:

Ինք իրը մայր և որդի, ունեցած էր ալդ գաղափարն իւր ձանձրոյթի ժամուն մէջ, մինչդեռ կինը բնական եղանակաւ մը լրացած էր:

Կոմսը սպասեց, յուսալով թէ՝ կը նոյնը հետ բարեկամուհիներէն մին թեյրեւս եկած էր: Ոչ կոմուհին առանձին էր, առանձին քաղած էր ծաղիկները, որովհետեւ սպասաւորներէն և ո՛չ մին տեսած էր զնա, և առանձին եկած այդ ծաղիկները զետեղած էր թաղարներուն մէջ, կանաչ ոստերն կապելով վանդակապատ շրջանակին:

Եւ երբ կինը վերջացուց իւր զարդարանքը, ի ծունը իջաւ և աղօժեց:

—Քլօթիլու, մը միջեց ամուսինը անոր քով ինք եւս ի ծունը իջնելով:

—Ա՛հ, հառաչեց, ես ալ ձեղ կըսպասէի:

Յայնժամ տեսաւ որ իւր ընտանեց, և իւր մօր դամբարանը իննամօք պահուած էր, ծաղկանց, զարդարանաց ներդաշնակութիւն մը կար զոր կին մը մհայն գիտէ յօրինել. և մէջը պղնձ-

եայ պաշտելի խաչը զոր գեռ նոր գընած էր ինք.

—Նատ լաւ ըրեք այս ամէն տունկերը բերելով, ըսաւ: Այսպիսի օրուան մը համար, այս ծաղիկները բաւական չեն:

Ազօթեցին, կառք մտան և մեկնեցան սիրալիր: Կոմսը շատ յուզեալ էր կոմսուհին հանդարտ էր. ինք լաւ հասկցած էր թէ՝ իւր ամուսինը զինք չէր սիրեր. սպասած էր և այժմ կըզգար իւր երջանկութեան հետ վիշտ մը կը նեղէր զի՞նք, նւր վճարումներն միշտ կանոնաւոր և առաւել իսկ եղած էր ամուսիններն մէջնուններն:

—Ա՛հ, Քլօթիլու, ո՛րքոն մեղապարտ եմ, չը կրցայ հաւկնալ սրտիդամէն փափկութիւններն:

—Ա՛հ, ամուսինս, . . .

—Ներուս կը խնդրեմ քենէ: Մին. չեւ այսօր, իբրեւ երկու օտարական ներ ապրեցանք . . . յանցանքն իմսէր, մեր կեանքին, մեր սովորութեանց յանցանքն . . .

—Հոգ չէ, զիրար կորոնցներէ վերջ, կը գտնենք զիրար:

—Բայց վեց ամսուան երջանկութիւն կորոնցուցած ենք . . .

—Կինանք դարձեալ շահիլ:

Երկար ժամանակ լոխն մնացին: Քլօթիլու, իր գեղանի աշերն ամուսնոյն կողմը դարձնելով, և անոր ձեռներէն քռնելով, ըսաւ:

—Պիտի բացատրեմ քեղ . . . մեր Տրիօն հօրաքոյը կ'ըսէ թէ՝ ամէն ինչ ունէնք . . . ամէն բան երջանիկ ըլլալու համար. բայց միշտ մեզ բան մը կը պակսէր . . . հիմա գիտեմ, այդ պակսածը այն օրհնութիւնն էր զոր մայրդ զրկեց մեղ այսօր յերկնից:

(Թարգմ)

ԲԻՒՌ ՍԱԼ Մ. Գ. ՄՕԶԵԼԻ

ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ ԵՒ ՏՆՈՐԷՆ
ԱՆՏՈՆ ՍԱՔԱԵԱՆ

ԽՄԲԱԴԻՐ Մ. ԳԱՓԱՄԱՋԵՆ

ՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐ Ա. Պ Ե Ր Պ Ե Ր Ե Ա. Ն

ԻԼԱ.ՆԱ.Թ

Սէնէի սապըգ միսիլլու ինճէ սազթագըմը՝ բէնճէնպիհ, ճումաա. վէ ճումաա էրթէսի կիւնլէրի սաաթ 10 պուչուգտան կէճէնին սաաթ 5ինէ գատար Գալաթատա Վոյգոտա գար-

շըընտա մէշուր Արթին աղանըն լուգանթասընտա ինրաի ահէնկ իտէճէկի կիպի, Բանկալթիտէ համմամըն գարշընտա Մ. Ցիմիթըաքինին կազինոսընտա կիւնտիւզ սաաթ 9տան կիճէին սաաթ պէշինէ գատար ինրաի ահէնկ իտէճէք տիր:

Գալաթատա Արթին աղանըն լոն գանթասընտա ֆիւրուլիթ օլլնանթամլարըն նէֆասէթի վէ մէշրոպաթըն էլլիի մատիւմ օլուա. թէշրիփէ բազպէթ պուուրածածագ զէվաթըն ֆիյաթճա ատիսի պունտան պէօլիէ մէմուն վայիմէլէրինէ սայ օլլնանազի իլան ուունըր:

ՌՈՒԲԻՆ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Ո Ս Կ Ե Բ Ի Զ - Ժ Ա Մ Ա Ր Ծ

Բերա, հետապրակ թէւնէլք նէ 519

Վաճառումն և նորոգութիւնք ոսկերչական նիւթոց և ժամացուցի շըթայի և ալլն:

Ուուրէն Մուլունեան և Ծնկ. պատիւունին ձանուցանեւ: արգոյ հասարակութիւնն, թէ ի Բերա Թիւնէլի հրապարակին փայնակիչ-Փամագործի վաճառատուն մը բացած է ուր ամեն տիս: կ սոկերչական նիւթուր ժամացուցաներ շղթայներ և այլն կ վաճառուին և կ նառագ ուին զիւ ամառչելի պայմաններով և ամառ զնով:

Ուստի կը յորդ որենիք ազնիւ յահամորդներն որ անգամ մը այցելեն միշտ վաճառունն, ապահով ըլլալով որ ամեն տեսակ զիւրութիւնն և իննամը պիտի գտնեն նոյն վաճառատան մէջ:

ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ ՊԱՐՏԵԶ ՀՈԳԵՒՈՐ

ՔԱԶԱՄԱԳԱՎԱՐ

(Պէրպէրեան Տպագր.)

Ընտիր թղթի վրայ, մաքուր տպագրութեամբ, լամակազմ, կը վաճառուի:

Երկու { 2 } դրուշ

Կը գտնուի Պէրպէրեան Տպագրան, Կ. Պ. Էսքի Զապթիէ Ճատուէսի, թէւ 61:

ՖՈԱՆԳՖՈՐԹՈՒԻԱԳ

ՏԵՂԵԳ ՍԻԿՈՒ ՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱԾԵ

ԱՀ բանելի ֆրանգ 6,250,000

Ինթիեալթ աղչէով Գրանգ 1,270,000

Մէզքիւր գումբանիա տէնիզ գազալարընա գարշը վարօրյարտա վէ կէ-միլէրտէ եիւքլէնիլէն մալլէրի , վէ քէզալիք բօսթա իտարէլէրինէ թէսլիմ օլունան միւճէվէրաթ վէ եախօտ պանդնօթ էվրագը զաեէլթ է հիվնիեէլթ վէ սուհուլէթլէ սիկուրթա իտէր :

Պու ճիշէթլէ մէպալիդի քիւլլիեէեի սիկուրթա խտէպիլմէ ք իշխն իշպու գումբանիա էվրօբատա 13 թանէ պիւեհիւք սիկուրթա գումբանիալարը յլա պիրլէչմիշ տիր : Պունլարըն թէքմիլ սէրմաեէ զէ իհթիեաթ ագչէսի 100: 000,000 ֆրանգը կէչչը .

Է. Ք. ՄԵԼԻ ԹԻՒՐՔԻ ա ՃԵՆԹԵՍԻ

ՀԱՅՊՈՒՐԿ ՄԻՒՆԻՑԻՊԱԼ ԳԻՐԼԵՇՄԻՑ

ԵԱՆԿԸՆԱ. ԳԱՐԵԼՅՈՒԿՈՒՐԹԱ. ԳՈՒՄԲԱՆԵԱԼՈՐԸ

Աչրմանեէ	Փրանգ	8,000,000
Ի՞միթեաթ ազչէսի 1888 Յունիօէ գատար	Փրանգ	4,817,262
ՍԵՆԷԺԻ իրատ 1888 Յունիօէ գատար	Փրանգ	10,069,700

Մէզքիւր գումրանեալար տէբօզիթօլար վէ խանէլէր վէ անլէր իշխանէ պուլունան մալէր վէ մօպիլեալարը զաեէթ էհվէնիեէթ վէ սուհուլէթլէ, թէմինաթը գ-ավիեէ թահմընտա օլարագ սիկուրթա իտերլէր :

Իսթանպոլ աճէնթէսի
ԳԱՐՆԻԿ Ա.ՍՈՒԼԱԾԱՑՈՒՄ

Մալիւմաթ. — Եիրքէթէրիմիզին Տէրիսատէթ պանքէրլէրի պուլունոն Ներսէսեան Բէտէր վէ Մախտումու էֆէնտիլէր՝ հիսապը կէօրիւլմիւշ, վէ միւտիլիեէթի ումումիեէ թարափընտան թաստիգ օլունմուշ հէր կիւնա զարար ու զիեանը թազմինէ թէմամիլէ թալիմաթ ախզ իյլէմիշէր տիր:

- 100 -

պիտի համարիմ զիս, թեթևուցունելով վշտե-
րուդ բեռը, եթէ երբէք փիշտ ունիս :

—Այս՝ ունիմ, բարեկամ։ Ո՞հ, իրաւունք
ունէիր երբ հարանիքին իրիկունը ըստի թէ ա-
ռածդդ կնիկ մը չէ, ալ գրահաւոր մը։

—կարծեմ այդպիսի խօսք մը ըլլած էի քեզ .
բայց նպատակ կատակ ընել էր :

—կատակ չէր, բարեկամ, կատակ չէր. ի.
բականութիւն էր լոկ: Սէզաւին միշտ հրամա-
յել կուզէ. կամքը չի կատարել չըլլար. ամե-
նաթեթեւ գիտողութիւն մը. ամենափոքրիկ
առարկութիւն մը ըսելու չէ. անմիջապէս կը
բարկանայ, և երբ բարկութեան մէջ է, կը
կոտրաէ կամ կը պատռէ ինչ որ գտնայ ձեռ-
քին աակ:

- Տարօրինակ բան -

— Եատ տարօրինակ , բայց ի՞նչ պիտի ընես :
Մեր ամուսնութեան առաջին ամիսներուն մէջ՝
երբոր յղի էր , բերնէս խօսք մը անդամ չէի .
Հաներ . ինքնիրենս կըսէի թէ . իր կացութիւ-
նըն է . որ զինքն այս վիճակին մատնած է . ար-
դիւնքն անշուշտ կ'անհետի պատճառին հետ .
կինս ծնաւ պզտիկ աղօւոր աղջիկ մը , զոր կա .
թնտուի մը տուաւ ի Պոէդինեի , իր մօրեզքօր
գղեակին մօտ : Եւ ժամանակ ժամանակ կեր-
թայ կր տեսնայ զայն , երբոր կարօտնայ . մի-

— 97 —

— 0՞ն , սիրտդ հանդարտ բռնէ , խե՞նթ
սիրահար . բայց քաղցր պատրանաց մի մատներ
գրեզ : Խելացի մը , կամ փելիսոփայ մը , ինչ որ
գրեթէ միւնոյն բանն է , ըսած է . Երկար ու-
զեւորութենէ մը վերադարձիդ , տունդ ալրած ,
կինդ անհաւատարիմ և զաւակներդ մեռած
գանելու հնարաւորութիւնը մի մոռնար :

—Բայց ես հոս ոչ տռւն, ոչ կին և ոչ ալ զաւակ և ունիմ:

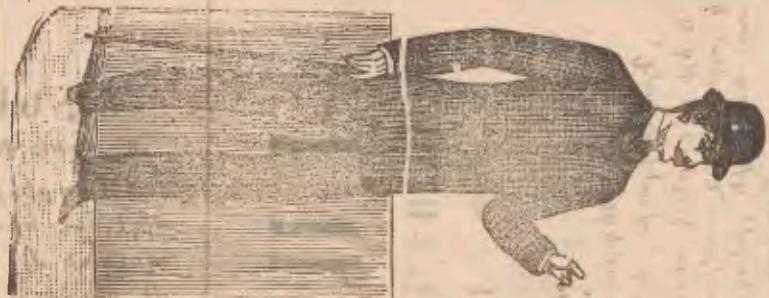
— ծիշտ է . կրնաս ճակատագրին դիմագ-
րաւել : Այս գաղափարը միսիթարիչ է անոնց
համար որոնք բանի մը տէր չեն , և կրնան
ննջել հանդարտ սրտով : Բայց սէրը տագնապ-
ու անհամբերութիւն կը յնէ այն ամեն գը-
լուխներու մէջ , որոնք այդ սէրը կրփի մը չափ-
յառաջ տանելու յիմարութիւնը կ'ունենան :

—Բայց, եղբայր իմ, գուն ամենեւին սիրահարած չե՞ս :

— ինչո՞ւ չէ , բայց միշտ հանդարտ և համբերութիւն ցոյց տուած եմ : Սէրն՝ ինձ համար միշտ հաճովք մը եղած է , և ոչ երբէք վիշտ

—Պատճառն այն է որ երբէք ճշմարիտ սիւը բահար մը եղած չես :

— Օ՞ն, քեզ շատ սպասցունել չեմ ուզեր
սիրելի Կիւսդավս . վաղը կերթամ կը տեսնեմ
Բանդայոնին բնտանիքը :

ՄԱՅԻ ԳՈՒՐԵԱՆԵԱԾՆԸ
ՐՈՒՌ ՄԱՂԱՏԱԾ

զաբար պատճեն կամ պատճեն կամ պատճեն կամ

զի ոյիւք առանձնար , գործեար , տէլիդանթեար , գըլլուար
մէ չօճառքեար իշխան հապը , մէ բամբարանն էնք ոյի լուսաւա-
ւար , փառէլուար , չէ մոլիշէլու , էտովէնէր մէ դայլինիւմ ոյի
պարինիւմ ,

Հէր օն պէտ կիւնաէ , մէ վարեէ , մարդու մօտա մաւլար պիւ-
րուս ինչէք սիր ,

Ասթւան մասէլին քեադիէսի սկիրինձի մէ առյանագլւ
մէ սիրոցիւն մասլար սիլը ,

Մայէր դու մասնասունցի գոհտնի առաջն օկտի վէ հէ-
վէն Սիլև , ԱլթէմԱԳրո տան իսպարէթ պուլուննառաշ օլոսողընը
սիր զիւթէլ մարդուապէր . թէ չըփ իտէն բարպէթըն
միւշանէթէլը կէ որէ ձէքէն սիր .

Շիւաբէ Շիւաբէ

Խարէնքիւն տառ տուր Ալթէմիկ

ԵՐԱԾՈՒՅԹ

4. U. R. & B. P. H.   4. B. P. U. R. B. P. B. U. L.   U. P. R. U. I. R. U. B. S.

ԵՐԿՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Ղալաթա Մահմատիկ փողոց թիւ 48
Սութքնական կեցիւրէ փողոց թիւ 36

၁၀၁

卷之三

ՊԱՀԱՀԻ

ՀԵՂԱԼ ՊԵՏ ԽՈՒԽԻՆ ՏԱԿՅ

որ յատկապէս բերել պուտած են Զինաստան

— 93 —

— Ա՞հ , ո՞րքան բարեսիրտ ես , եզրայր իմ .
իմ վրայ պիտի խօսիս , այսպէս չէ . պիտի ըստ
թէ կիւսդավ հիմակ շատ խելացի , շատ ծան-
րակաց տղայ մըն է . թէ ամուսնանալու հաւ-
մար յարմարաւոր տարիքն ունի :

— Զեմ գիտեր թէ այդ պարագայները յի-
շել պէտք է թէ ոչ , որովհետեւ չեմ կարծեր
թէ այդ ըստածներդ ճշմարիտ եղած ըլլան : Բայց
եմէ աշխարհի վրայ միայն հաստատուն կար-
ծիքները յայտնել հարկ ըլլար , երկար խօսակ-
ցութիւններ տեղի չպիտի ունենային , Հաշա-
կաւոր գիւտանագէտ մը ըստած է . Խօսքը տըր-
ուած է մարդուս որպէս զի կարենայ իր կար-
ծիքներն սքողել . Եւ գժբաղդաբար այս մեծ
գիւտանագէտն իրաւունք ունի :

Հետեւեալ օրը . Թիշտէրիք՝ Սակարանի հը-
րապարակէն կանցնէր իր գպրոցական ընկերոջ
տունն երթալու , երբոք միևնոյն տեղն ուր
տասն և վեց տարի առաջ հանդիպած էր Բան-
դալոնին , քիչ քթի գտնուեցաւ անոր հետ :

— Ո՞՛Տ, ՆԱ ԻՆՔՆ Է, ԳՈՅԵՑ ԹՐԵՄԵՐԻՔ :

— Դուն ես, Ֆրէտէրիք, բայց Ատոլֆ :

—կարծես թէ միշտ այս տեղ հանդիպելու
սահմանուած ենք:

— Ճարիտ է, կեանքի մէջ այսպիսի գու-

- 99 -

գաղիպութիւններ կան, որոնք տարօրինակ իշխողութեանց կը յանդին: Տամն և վեց ամիս առաջ հոս իրարու պատահեցանք . . .

— Դուն ամուսնանալու կը պատրաստուէ .
իր , իսկ ես ուղեւորութենէ կը դառնայի : Եւ-
րէկ իրիկուն կիւսդավին հետ Բարիզ Հասայ՝
և հիմակ ալ քու տունդ կուգայի ինչպէս տասն
և վեց տարի առաջ . միտյն , ինձ այնպէս կը
թուի թէ տակաւին չես կարգուած : Բայց ըս-
տիպուած եմ ըսել քեզ թէ այլ եւս առջի
թարմ և ժպտուն կերպարանքը չունիս . որ-
քա՞ն նիհարցնը ես :

- Առիկայ կարեւորութիւն չունի . գիրութիւնը չէ որ երջանկութիւն կուտայ մարդուն :

—Այս՝ իրաւունքը ունիս, բայց գիրութիւնը շատ անգամ երջանկութեան նախագուշակն է։ Հիմակ լուրջ և միանգամայն տիսուր երեւոյթ մը ունիս։ ուր է առջի զուարթ բը-նաւորութիւնդ։

— Ա՞հ, բարեկամ, ամուսնութիւնը փոխեց
այդ ամենը:

— Հսել է թէ երջանիկ չես ամուսնութեա-
նըդ մէջ : Օ՞ն , սիրելիս Ատոլֆ , թեւս մտիր ,
սանկ երթանք քիչ մը պտտինք և պատմէ ինձ
վշտերդ : Աղէկ գիտես որ ես քու լաւագոյն և
թերեւս միակ բարեկամդ եմ . շատ երջանիկ